

FRAZEOLOGIA UKRAIŃSKIEGO EUROMAJDANU

W czasie burzliwych wydarzeń, które miały miejsce w 2013 roku na Ukrainie, urodziły się nowe słowa, metafory i frazeologizmy otrzymały „nowe oblicze”, nowe przysłowia i porzekadła, za pomocą których można opisywać najnowsze tendencje rozwojowe ukraińskiej prasy politycznej. Wśród nich są tzw. neosemantyzmy, określające nowe realia polityczne, w tym nowe jednostki wtórne, obrazowe, okazjonalne, przekształcone, występujące w postaci ikonicznych znaków w kulturowo-semiotycznej przestrzeni komunikacji politycznej.

Innowacyjność frazeologiczna – zauważa polski badacz S. Bąba – jest ściśle powiązana z ewolucją współczesnego języka polskiego, jej badanie musi uwzględniać to, w jakim stopniu mieści się ona w nurcie tradycji, a w jakim z niego wypada, zagrażając stabilności jego normy. Pogodzenie dynamicznej innowacyjności żywiołowego uzusu z tradycyjną stabilnością normy to główny cel działalności kulturalnojęzykowej w zakresie frazeologii [Bąba 2012, s. 7].

Nim przejdziemy do referowania leksykalnych i obrazowych środków związanych z eurointegracyjnymi wartościami Ukraińców i wydarzeniami im towarzyszącymi, krótko zatrzymamy się na tezach artykułu B. Jermolenki *Marzenie o Europie*, przedstawionym w ukraińskim czasopiśmie „Krytyka”: „Europa również ma dwa oblicza. Jedna Europa – to Europa reguł i norm, mniej więcej pozbawionych emocji. Ona kończy się gdzieś na granicy między Niemcami i Polską. To swoisty europrotestantyzm, który stracił wiarę w europejską cywilizację, lecz zachował jej moralę. Dla niego europejska idea przekształciła się w moralne prawo, regułę. Inna Europa – żywiołowa, emocjonalna. To Ukraina, czyli Europa

wiary. To także młoda Europa, przeważnie były obóz socjalistyczny, dla którego Europa – to ideał i utopia. Ludzie w niej wierzą w Europę, lecz często ignorują jej reguły. Europa dla nich – mistyczna ekstaza, w której można zapomnieć o kodeksie [...], ludzie są gotowi za nią umrzeć, lecz nie zawsze gotowi za nią żyć... Dla nas Europa – to emocja, a nie normy. To daleki ideał, w który wierzymy, bóstwo, z którym chcemy połączyć się...” [Єрмоленко 2013, s. 193–194].

Niniejszy artykuł ma za zadanie pokazać niektóre skutki tych rewolucyjnych wydarzeń odbywających się na Ukrainie w języku polityki. Nacisk chciałbym położyć na zmiany (innowacje i transformacje) w sferze frazeologii i metaforyki i ich wartościowanie w dyskursie publicystycznym. Obserwacji dokonano na tekstach ukraińskiej i częściowo polskiej prasy: „Український Тиждень” („Ukraiński Tydzień”), „Українська Правда” („Ukraińska Prawda”), „Волинь” („Wołyń”), „Критика” („Krytyka”), „Літературна Україна” („Literatura Ukraina”), „Свобода” („Wolność”), „Wprost”, „Przegląd”, „Polityka”, „Najwyższy Czas”, „Do Rzeczy”.

Na najnowszym słownictwie Euromajdanu na kształt *майданці*, *майданування*, *майданник*, *майданути*, *тітушки*, *айтітушки*, *беркутята* i podobnych skupia się Ł. Tomißenko [Томіßenко 2014, s. 59].

W ukraińskim politycznym dyskursie negatywny obraz państwa jest przedstawiony za pomocą używania słów w przenośnym znaczeniu i stylistycznie nacechowanych leksemów o wyraźnej konotacji ujemnej (*слина влада*, *тупі чиновники*, *знекровлені підприємства*, *зіжмакані ідеали*, *потрощена віра*), używania żargonowej, kolokwialnej i wulgarnej leksyki (*політика розвалу*, *політична метушня*, *крикуни від мікрофона*, *політичні розборки*), stałych porównań zleksykalizowanych i podobnych.

Nowa zintegrowana Europa zniosła stare granice i zburzyła kulturowo-ideologiczne stereotypy, a nowa „zinternetyzowana” przestrzeń informacyjna zwiększyła tempo przemieszczania się w niej do maksimum. Nowe jednostki frazeologiczne wzbogacają tę informację semantycznie, pragmatycznie, ekspresywnie, odznaczając nowe zjawiska nowej rzeczywistości. Do frazeologicznej neologiki należy niewątpliwie także „mocno zapomniane stare” – zaktualizowane biblizmy, reminiscencje tekstowe, zakazane przez normę literacką argotyzmy, żargonizmy i wulgaryzmy, dialektyzmy, transformowane semantycznie i stylistycznie niedawne patetyzmy i inne [Aleksiejenko i in. 2002, s. 11].

Co dotyczy politycznej frazeologii Euromajdanu, przytoczymy w tym miejscu kilka ostrych, oceniających metafor: „події минулого четверга *поставили*

жирний хрест na europejskiej mrii ukraińców”, „досі наші національні інтереси *політична еліта* отожднювала з інтересами олігархічних груп, які *затиснули позиціонування* України в *одномірному зашморгу між Росією та Заходом*”, „реформи суспільного життя не зрушать з місця, доки не вдасться *затулити рота* деяким активістам Майдану, точніше особливій категорії цих активістів – *майданутим на всю голову*, які донедавна оголошували себе апологетами не насильницького спротиву” [„Національний антикор”, *Майдануті взяли за прокуратуру*, 20.06.2014]. Często pojawiają się inne obrazowe określenia w niezwykłym otoczeniu leksykalnym (*політичні дилетанти, голослівні звинувачення*), odbywa się aktualizacja tradycyjnych starych kontekstów, często metaforycznie przekształconych, podanych w nowym ujęciu (*політичні торги, парламентські торги, пластлінові політики, перефарбовані політики*). W omawianych jednostkach (dwa ostatnie przykłady) mowa o nieżywej substancji, z której można lepić wszystko, manipulować, a także o zmianie politycznych poglądów, frakcji (kluby parlamentarne), przepukstwie deputowanych itp.

1. KONCEPTUALIZACJA SŁOWNICTWA W DISKURSIE EUROMAJDANU: ŻARGONIZMY, PRZEZWISKA, PRZYŚŁOWIA I PORZEKADŁA, ALUZJE FOLKLORYSTYCZNE I BIBLIJNE

Jak odnotowałem wyżej, dość produktywnym środkiem nominacji ekspresywnej są żargonizmy i wulgaryzmy. Większość żargonowych wypowiedzi w prasie politycznej (*дрібні шістки режиму, межигірська банда*) aluzyjnie przypomina i przejrzyste napomyka na kryminalną przeszłość Wiktora Janukowycza, polityczne życie „по понятях”, a nie według demokratycznych norm i standardów; towarzyszą im zwykle, konwencjonalne i zatarte metafory (*Ми відвойовуємо свою країну у межигірської банди – заявив Луценко... Коли йому, як і нам, буде страшно жити в цій сплюндрованій країні накраденого бабла – це й буде днем нашої непокори*)¹ [„Волинь”, 10.01.2014, s. 2]. Gwoli ścisłości, warto podkreślić, że więzienne, kryminalne słownictwo zwykle

¹ *Шістка* – z kryminalnego świata „pochlebca, wazeliniarz”, „najniższe ogniwo w hierarchii środowiska przestępczego”, „człowiek, który wykonuje niefachową albo brudną pracę” – z młodzieżowego żargonu [УЖ, s. 376]; *бабло* – „pieniądze” [УЖ, s. 42]; дах – w jednym ze znaczeń, wziętym z kryminalnego żargonu, „układy we władczych, biznesowych i siłowych strukturach” [УЖ, s. 117].

występuje w nagłówkach i podtytułach gazet: Янукович не мучився вибором геополітичного шляху... Він шукав дах і донора. I gotуваввся піти туди, де більше дають і менше вимагають [„Волинь”, *Карти, гроші, два майдани*, 29.11.2013, s. 1, podtytuł *Катали і кидали політики Януковича*]².

Podobne konteksty kształtują metaforyczny model polityka – kryminał: „Присутність людей з кримінальним способом мислення у всіх ешелонах влади призвела до криміналізації всього суспільства і буквально всіх суспільних процесів... Останнім плювком в обличчя громадян України стало прийняття не українською ВР антилюдських законів, які заганяють все населення України в проросійське гетто”. Należy wskazać, że w większości europejskich języków „świadomość” i „sumienie” oznaczone są jednym słowem. Lecz jeśli w świadomości zamiast wyraźnych zasad istnieje jakaś *nie-dogotowana kasza*, taka *patologia* doprowadzi do *нескінченного розводилово*... (w tym ostatnim żargonowym przykładzie chodzi o kłamstwo, polityczne oszustwo czołowych przedstawicieli rządzącej partii) [„Волинь”, 13.12.2013, s. 2]; „Повзучий путінізм зжер Росію, а після України заповзе і у країни Балтії... Але гірко дивитися на безпомічних та слітих європейських котят, яких знову розводять” [„Волинь”, 24.01.2014, s. 2]. Ostatni z przytoczonych tutaj kontekstów pochodzi z rosyjskiego żargonu – *развести как котят*³.

W językowo-kulturową przestrzeń Euromajdanu organicznie wpisują się zaktualizowane przysłowia i porzekadła, aluzje folklorystyczne, motywy baśni, rekonstrukcja niektórych terminologicznych związków i postaci mitologicznych, nacechowanie pejoratywne ogrywanego nazwiska ukraińskiego premiera M. Azarowa. Wspomniane środki i zasoby stylistyczne mamy oto w następujących przykładach: „Ви дійсно думаете, що Ваші заяви, заламування рук, погрози діда Маразма, одночасні каяття та знову погрози підпогонних вовкулаків⁴ є вашою індульгенцією і щитом? У Вас руки в крові, кров заливає всі лінії Вашого життя та долі” [„Волинь”, 13.12.2013, s. 2]. Obrazy z ukraińskiej baśni *Kołobok* figurują w kpinach dziennikarskich wobec polityki podwójnych stan-

² *Кидала* – z kryminalnego, młodzieżowego żargonu „szachraj, który przy sprzedaży albo kupnie oszustwem otrzymuje dużą kwotę” [УЖ, s. 170]; *катала* – z kryminalnego żargonu „karciany szuler” [УЖ, s. 167].

³ Od ukr. żargonowego *розводити* – „okłamywać, oszukiwać kogoś” [УЖ 2005, s.288].

⁴ *Вовкулак, вовкулака, вовкун* (wilkołak) – według wierzeń ludowych, człowiek-wilkołak za ciężkie winy albo wskutek czarów zamienił się w wilka [ЗУЕ, s. 103].

dardów Janukowycza, stosownie EU i Unii celnej z Rosją: „Віктор Янукович вирішив дати шанс не країні, а собі, здавшись у полон Кремлю... Очевидно він сподівався, що відсутність формальних вериг у вигляді вступу України до МС дозволить йому після виборів *утекти „і від дідуся, і від бабусі”*. Однак низка подій привела його до розуміння – з ілюзіями доведеться розлучитися. Дим піднімається над роковою горою... І питання навіть не в *крисятництві*⁵ найбільш довірених, питання у їхній здатності утримати економіку в зоні *турбулентності*” [„Волинь”, *Час бою*, 10.01.2014, s. 1].

We współczesnych środkach masowego przekazu wspomniana transformacja przysłów i porzekadeł najczęściej wykorzystywana jest w tytułach gazet w celu zwiększenia ich ekspresyjnego potencjału, frekwencji, atrakcji czytelnika oraz wpływu na adresata. Przytoczone niżej przykłady pokazują, że wskutek podobnych przekształceń, z reguły odbywa się strata obrazowej uogólniającej treści przysłowia, zaczyna ono „pracować” tylko na materiał artykułu, funkcjonuje w pewnym wąskim kontekście [Николаева 2002, s. 158].

Dużo miejsca zajmują na stronach politycznych czasopism przekręcone ukraińskie paremia ludowe oraz intertekstemy (zmodyfikowane europejskie przysłowia, biblizmy, skrzydlate słowa i podobne) [polskie opracowania na ten temat: Afeltowicz 2002]: „Для Віктора Януковича – асоціація з ЄС – це можливість *не двох зайців убити, а перебити цілу зграю*⁶. По-перше, він вислизає з-під руки російського самодержця, з яким не хоче ділити ні владу, ні мисливські бізнес-угіддя. По-друге, підписання угоди з ЄС – це майже розчищений шлях до дешевих і довгострокових кредитів МВФ, так необхідних знекровленій українській економіці” [„Волинь”, *Жертвоприношення*, 4.10.2013, s. 1]; „Правлячий режим вдався до відверто антидемократичних кроків... наступаючи на свободу слова і громадянські свободи – Янукович відверто загальмував європейську інтеграцію... змусів владу шукати підтримку Європи. З огляду на це, *наступаючи на горло власній пісні*⁷, Янукович

⁵ *Крисятництво* – formacja od żargonowego *крисячити* „kraść w swoich” [УЖ, s. 189].

⁶ Por. podobne polskie: *Dwa zające ubił naraz*, które ma kilka synonimicznych wariantów: *Dwa zające ubić naraz*, *Jednym pociskiem dwa wróble zabić*, *Jednym kamieniem dwie muchy zabić*, *Jednym strzeleniem dwa ptaki/kaczki zabić* [NKPP, III, s. 811].

⁷ W podstawie leży rosyjskie przysłowie *nastąpić na gardło własnej piosecence*, co ma dwa znaczenia: „stanowczo, bezlitośnie zmuszać siebie do zamilknięcia”, „ofiarowywać własnymi interesami w imię ogólnej sprawy”, wzięta z poematu

і Партія регіонів змінили риторичку і позірно оголосили про „відновлення євроінтеграційного курсу...”; „однак Путін, на відміну від західних лідерів, погано підходить на *лоха*. Йому Янукович не вірив, його боявся. Він боявся *кидка*, після якого вже не встане... Розуміючи, що Кремль ставитиме саме на приєднання до МС головною умовою *виділення пряників*”⁸ [„Волинь”, 22.11.2013, s. 2]; „Обличчя, очі, вчинки, постава сотень тисяч людей з Євромайдану переконали мене в тому, що *їхня хата не скраю, а в центрі...*” [„Волинь”, *Час бою*, 10.01.2014, s. 2]; *porównajmy ten komentarz z pierwotnym przysłowiem ukraińskim – *Моя хата з краю – про байдужість**⁹; Про провокаторів, які підкидуватимуть *двіжуху*, при такому *організаційному безриб'ї* (por. pierwotne – *На безриб'ї і рак риба*).

Do tego samego obrazowego semantycznego pola pasuje jeszcze jeden kontekst, który sięga rozumienia polityki jako *gru w pokera*: „Прорахувавши провал переговорів із Брюсселем, Кремль висунув жорстку умову: сьогодні даєш згоду на Митний союз і завтра отримуєш гроші або післязавтра сам *приповзеш по дешеву юшку*”¹⁰, яку ще треба буде відпрацювати. Янукович не помітив, як *гра в покер* перетворилася на „*очко*” і в нього перебір... Як гласить рекламний слоган, днями підп্লянутий у метро „*Покер – гра розуму*” [„Волинь”, *Карти, гроші, два майдани*, 29.11.2013, s. 1]; „Частково запровадження цих стандартів було передбачено Угодою про асоціацію, *повз яку ми пролетіли як фанера над Брюсселем*” [„Український тиждень”, *Przelatując nad Europą*, nr 1–2 (321–322), 10–16.01.2014, s. 21]. I jeszcze jeden przykład: „Щоби знову *не наступити на ті самі політичні граблі*, в Україні вже сьогодні конче потрібно переосмислити відносини між владою

W. Majakowskiego [БСРпор., s. 155].

⁸ *Кидок, кидалово* – „oszustwo, otrzymanie dużej kwoty drogą oszustwa” [УЖ, s. 170]; por. wyjściowe wyrażenie, zapożyczone z języka rosyjskiego: *политика кнута и пряника* – „przeplatanie się szorstkich i miękkich środków przy relacji z kimkolwiek, przy prowadzeniu jakiegokolwiek polityki” [БСРпор., s. 292].

⁹ *Хата с краю (чия)* – „ktokolwiek przez własną obojętność nie chce wtrącać się w coś, być zamieszany w coś”, „niechętnie wtrącać się w coś” (ФСУМ); pełne wyrażenie – *Моя хата з краю: я нічого не знаю* (Номис, s. 170).

¹⁰ Wyrażenie to z różnymi modyfikacjami zaświadczone w ukraińskim folklorze, ludowej twórczości: *Дешева рибка, погана юшка, 3 дешевої риби юха дешева* (Номис, *Українські прислів'я*, s. 467); *Дешеву юшку надвір виливають, а до-рогу поїдають*.

і суспільством” [„Український тиждень”, *Як не проти Євромайдану*, nr 49 (317) 6–12.12.2013, s. 16].

Przyjrzymy się podobnym, zmienionym frazeologicznie jednostkom występującym na stronach polskiej prasy politycznej, oceniających wydarzenia ukraińskie nie zawsze korzystnie: „Wśród zagranicznych polityków na majdanie wyróżniali się Polacy. Także oni są odpowiedzialni za *dolewanie oliwy do ukraińskiego ognia*. *Postawiony pod ścianę Janukowycz* nie mógł już lawirować między Zachodem i Rosją. Skorzystał ze znacznie hojniejszej niż unijna oferty Moskwy – obniżki cen gazu o ponad 130 dol. za 1000 metrów sześć” [„Przeгляд”, *Bandera na majdanie*, nr 5 (735), 2014, s. 16].

Nie można pominąć także wspomnianych już peryfrastycznych wyrazów, zmodyfikowanych aluzji i reminiscencji, często gęsto występujących w tytułach i podtytułach gazet i blogów internetowych; są one związane z biblijnymi obrazami, antyczną mitologią: „Воистину, якщо *дорога в рай вимощена добрими намірами*, то чи можна добратися до раю дорогою, вимощеною намірами, нашептами нечистивим...?” [„Волинь”, *Карти, гроші, два майдани*, 29.11.2013, s. 2]; „Лідери потрібні, як держало прапору. Лідери потрібні для того, щоб розчарування не обернулося озлобленістю. Для того, щоб не почалася партизанська війна всіх проти всіх... *Щоб „око за око”* не переросло в сліпу помсту... Зараз час для бою, бою – за Україну” [„Волинь”, *Час бою*, 10.01.2014, s. 2]; „*Рубікон перейдено*: за кров і смерть українців має відповісти особисто Янукович... українська влада *перетнула червону лінію*, яка відокремлює напівавторитарні режими від справжніх диктатур” [„Волинь”, 24.01.2014, s. 1]; „Це не *сизифові барикади*... Допоки Україна у рішучий спосіб не деколонізує своєї історичної та мовної свідомости, – ймовірність *чорношоломної орди завжди дамокловим мечем* висітиме над нами” [„Українська Правда”, блоги, І. Фаріон, *Це не сизифові барикади – це точка неповернення*, 12.12.2013].

Jak wiadomo, podstawą i przyczyną wielu europrotestów było niepodpisanie przez Janukowycza na wileńskim szczycie umowy stowarzyszeniowej, zakończone krwawym rozpędzeniem studentów. Dlatego sporo wartościujących treści semantycznych, frazeologizmów i metafor skupia się wokół tematyki manipulacji na szczytach władz, związanych z podpisaniem tej umowy: „Був *суцільний туман брехні* про європейський вибір... Янукович примудрився заморозити час та занурити всіх у *чорну безодню*, де нічого не відбувається... Україна потрапляє до *відстійника*... передбачається побудова *замкненого*

кримінального режиму, відгороженого від зовнішнього світу колючим дротом...” [„Волинь”, *Карти, гроші, два майдани*, 29.11.2013, s. 2]. Cesarские zamachy i obecne szowinistyczne tendencje ze strony Rosji (która uważa Ukrainę za strefą swojego wpływu) przedstawione są w języku za pomocą licznych synonimicznych kontekstów, metafor i jednostek o wyrazistej konotacji ideologicznej, postsowieckiej (*starszy brat, braterskie objęcia, skrzydła Moskwy*): „Jak twierdzą obserwatorzy, wschodnia Ukraina także nie za bardzo chce wracać pod *skrzydła Moskwy*” [„Do Rzeczy”, Wildstein B., *Bunt Ukrainy*, numer, s. 72]; „Жорсткість братнів обіймів обтяжує Віктора Федоровича вже тепер...” [„Волинь”, *Карти, гроші, два майдани*, 29.11.2013, s. 2].

Za znamiennej ilustracją dla tych rozważań może służyć gorący temat okrągłego stołu trzech prezydentów, gdzie również znalazły odbicie niektóre ironiczne intertekstualne konotacje (np. skrzydlate wyrażenia rosyjskiego bajkopisarza Iwana Kryłowa z baśni „Kot i kucharz”) w połączeniu ze stylistycznie obniżonym zasobem leksykalnym: „Замість того, щоб адекватно реагувати на ситуацію, *провладна бандитська кліка* в чергове зробила вигляд, що нічого особливого не відбувається; А їх патрон Янукович взагалі *включив дурачка*¹¹, демонструючи перед телеглядачами відредаговану картинку нібито *круглого столу* з трьома попередніми президентами. Картинка під назвою *А Васька слухає да ест*¹² мала довести усім, який у нас розважливий і благородний президент”. Z kolei inny autor sięga do metaforycznie zatartego *okrągłego stołu* jako chodzenia wokół problemu bez żadnego rezultatu, przypominającego chodzenie *блędным, зачарованым колом*: „Після хвилі надії, яку відчув, як і багато хто із західноєвропейців, коли Євромайдан почався і ще більше, коли Євромайдан тривав, я перебуваю сьогодні в стані тривоги через *заблокованість ситуації, через круглі столи*, які заслуговують на цю назву тільки за *мистецтво ходити по замкненому, колу, яке демонструє влада*. Гніву, бо знову констатую безпорадність Заходу перед українською кризою. Вживаю слово Захід, тому що *американські помахування дерев’яними*

¹¹ *Включити дурачка* – „udawać głupka, prostaczka” (żargonowe).

¹² *А Васька слухає да ест* – ironicznie o sytuacji, kiedy „jeden mówi, przekonuje, a inny nie słucha, nie liczy się z tamtym i robi swoje”. Wyrażenie – cytat z baśni I. Kryłowa *Kot i kucharz* (1813). W baśni kucharz upomina kota Waškę za to, że ten kradnie pokarm w kuchni. Waška słucha wyrzutów kucharza, spokojnie jedząc ukradzionego kurczaka” [РФИЭС, s. 81].

шаблями варті не більше ніж паніка Європейського союзу” [„Український Тиждень”, nr 1–2 (321–322), 10–16.10.2014, s. 23].

Dość często scenie politycznej i wypowiedziom o niej towarzyszą etniczne pejoratywne określenia, które lokalizują opisywane wydarzenia na etniczno-kulturowej mapie krajów Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej: „Радянський менталітет залишив свій відбиток не тільки на політиці, яка збирає навколо олігархічних *центрів кумів, братів чи синів*, а й на дипломатії. Певний період українська влада пояснювала народові, що *Росія – старший брат*, хоча пам’ятаємо з історії, що були й *кацани*, й *ляхи* і інші зневажливі слова для означення ворогів. Сьогодні Україна впала в *чергову пастку*: тільки мова йде тепер здебільшого *не про кацанив*, а про *Путлера х...їло*, і *братами стають поляки, грузини, прибалти*” [„Українська Правда”, блоги, Габриелян Е., *Як не впасти у пастку „братства”*, 16.08.2014]; „Те, що відбувається сьогодні в Києві, – це тільки початок подій, які докорінно змінять Україну. А може – і саму Росію, яка рано чи пізно *захлинеться пролітою нею кров’ю братніх народів*, як це було з усіма імперіями” [„Волинь”, 24.01.2014, s. 1]; „Від XVII століття нічого не змінилося – *замілилі у своєму шовінізмі росіяни* досі переконані в тому, що Україна, цей *братній народ*, – *холопи*. У Росії *братів не буває* – у неї *якщо не ворог, то холоп*... А Україна завжди була частиною Європи, хоч би як там її метляло по історії. Україна – *то російське вікно в Європу*, через яке РФ і сама не проти просунути туди свою *азіатську фізіономію*, але не може” [„Український Тиждень”, *Про національну нахабність великоросів*, nr 49 (317), 2013, s. 31]; „Długotrwałe *lulanie Ukraińców* – o „braterskim narodzie”, o „wiecznej przyjaźni”, o Ukrainie jak serce „Świętej Rusi” i Kijowie – „naszej nowej Jerozolimie, rdzeniu naszego życia”, jak i inne „komplementy” w tym duchu, na przykład od patriarchy Rosyjskiej Prawosławnej Cerkwi Cyrya, miały na celu jedno: *zniszczyć instynkt samozachowania „ukraińskich owieczek”, żeby z czasem ich strzyc i rwać*. O tym świadczy rosyjska agresja na ukraińskim Donbasie. Ewangeliczna przypowieść o *wilkach w owczej skórce*, to nie baśń, a realność naszego czasu. Ona demaskuje współczesnych *moskiewskich okupantów bez sutanny i tych, w sutannach, którzy zachowują się jako wilki*. Bezceremonialne kłamstwo Putina o tym, że wojska Rosji nie walczą na terytorium Ukrainy jest tego przykładem” [radio „Свобода”, Іван Гватъ, *Путін і РПЦ супроти України. Відверта брехня і агресія*, 08.09.2014, 12:32].

Wyrazistą metaforyczność widać również w sformułowaniach konceptualizujących pojęcie TOTALITARYZM, ideologiczne stereotypy i symbole sowieckiej przeszłości: „це символ не стільки торжества, скільки залишених ран ще з *тоталітаризму*, непереборених комплексів народу, того, що в нас ще не вивітрився *совковий дух*” [„Літературна Україна”, Ю.Дорошенко, *Українська карма багатолікового майдану*, nr 48, 2013, s. 9]; „U źródeł Partnerstwa Wschodniego legła hipokryzja – za szczytnymi hasłami rozszerzania strefy wartości europejskich kryło się dążenie do *wyrwania z orbity Kremla Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Gruzji, Mołdawii i Ukrainy*”.

Warto wspomnieć i o niektórych przestrzennych metaforach, które konceptualizują pojęcie WOLNOŚCI i inne wartości semantyczne w oparciu o grę słów oraz metaforyczne skojarzenia z pojęciem zamkniętej przestrzeni – koła (w ramach modelu wąskie koło – motyw zwężenia → ucisku społecznych praw i swobod): „Ще інші вказують на „*узкий круг товарищей*”, які оточили Януковича чи який оточив себе ними... Йдеться про всіх тих *ключевих-сівковичів-самойленків*... Всі так чи інакше зв’язані *кровними узами* як з рідним КГБ, так і з його теперішнім главою – Владіміром Владіміровичем. Круг „*товарищей*” не те що „*узкий*”, а „*удушаюче узкий*”) [„Волинь”, 24.01.2014, s. 2] (ważną rolę tutaj odgrywa transliteracja odpowiednich rosyjsko-sowieckich ideologemów – *товарищи, узы братства* i podobnych); w polskim tekście natychmiast obecna sytuacyjna nominacja otwartej przestrzeni: „Тымчасем Janukowycz swanie ugodził się z Moskwą, ale kontynuuje też negocjacje z Brukselą. *Zostawia wszelkie furtki otwarte*. Janukowycz nie zlikwiduje Ukrainy jako samodzielnego państwa, nie podda się Rosji, chyba że tym sposobem będzie próbował ratować swoje życie w wypadku wybuchu powszechnej rewolty antypostkomunistycznej” [„Najwyższy Czas”, Chodakiewicz M., *Ani Unia, ani Rosja*, nr 4, 25.01.2014, s. 34].

W tym miejscu warto uwzględnić niektóre motywy nawiązujące do agresywnej polityki Putina wobec Ukrainy, informacyjnej wojny, aneksji Krymu. Punkt ciężkości prasa rosyjskojęzyczna kładzie na stereotypach etnicznych, przezwiskach, obelgach, niektórych przekształconych formacjach leksykalnych, żargonizmach i innych elementach agresji językowej na kształt *жидобандеровці, укропопиндосы, лугандоны, гидра котрреволюции*. Wyrażnie występuje tutaj obraz WROGA: „*Когда патетически настроенные члены гражданского общества утверждали, что Вован Владимирович вынул из Украины Крым и принялся при помощи артиллерии и систем залпового огня „прямой*

наводкой” превращать Донбасс в еще более *мрачное место, чем при Януковиче*, по той простой причине, что *обиделся на Майдан*, побоявшись, что нечто подобное может повториться и в России, многие не верили. Откуда, мол, в России возьмется Майдан, когда на него больше трех калек все равно не выйдет, а если и выйдет, то будут все они *жидобандеровцы, гомосеки и национал-предатели*, увидев которых, бдительные граждане и прохожие сразу же вызовут полицию в полной уверенности, что вот оно, началось, *укро-пиндосское вторжение* в самое сердце *Святой Руси-матушки*. Это первое, а второе – да, национал-предателей и прочих врагов народа в России всегда *было хоть ГУЛаг пруди*, но подавляющее большинство из них вело себя тихо даже на пресловутых кухнях и понятия не имело о своей вредительской сути вплоть до самого ареста – и после ареста, впрочем, тоже. С чего бы этой *робкой гидре контрреволюции* поднимать свою голову именно сейчас, когда так *весело, вольготно живет на Руси*, и с чего *возбуждать в будущем?*” W tym miejscu warto wyjaśnić naturę przekształconego rosyjskiego przysłowia *Хоть ГУЛаг пруди* (jest to transformacja, ze wstawionym niewłaściwym dla tego przysłowia składnikiem *ГУЛАГ* zamiast *пруд* „jezioro”). Otóż prototypowym przysłowiowym kontekstem okazuje się – *Хоть пруд пруди* – „dużo”.

2. KOGNITYWNE METAFORY W DYSKURSIE PUBLICYSTYCZNYM

Uderzający jest fakt, że zmienił się przede wszystkim sposób ukazywania działalności politycznej. M. Frankowska [2000, s. 22] stoi na stanowisku, że obecnie polityka metaforycznie jest postrzegana jako działalność przypominająca inne – i bardzo różnorodne – dziedziny życia, gra jako taka, gra teatralna, sportowa, dziecienna, w karty, choroba, wojna itp.: „Залишається тільки сподіватися, що звіряче побиття „Беркутом” і (за наказом влади) студенток і студентів на Майдані в Києві, нарешті остаточно покаже Кличку, Яценюкові й Тягнибоку, чи варто *бавитись у парламентарні ігри з бандитами*, а тим більше мріяти про успіх на президентських перегонах 2015-го. Сподівання є ознакою безнадійного *політичного аматорства*” [„Український Тиждень”, *Про аматорство у політиці*, nr 49 (317), 6–12.12.2013, s. 14]. „Polityka jako teatr – podkreśla M. Frankowska – z podziałem na aktorów działających na scenie i obserwatorów siedzących na widowni – to ujęcie bodaj najczęstsze. W takim obrazie polityki znajdziemy wszystkie niezbędne wykładniki teatralności [tamże,

s. 22]: „Тим часом прем'єр-міністр Азаров смиренно зауважив, що за згодою Москви Київ пропонує провести тристоронні переговори між Росією, ЄС та Україною. Пропозиція – класичний приклад *політичного театру*, покликаною надати Брюсселю фальшиве відчуття безпеки” [„Український Тиждень”, nr 1–2 (321–322), 10–16.01.2014, s. 34]; „21 листопада український прем'єр-міністр оголосив перерву в *політичній театральній виставі під назвою „Вільнюс, або європейська інтеграція України”*. Дійшло до *кульмінації спектаклю*, якого очікувало багато українських громадян. Вони мають достатньо досвіду та знання, щоб сказати, що долю України вже понад 350 років вирішують у Росії”; [„Антракт”, *Український тиждень*, nr 49 (317), 6–12.12.2013, s. 28]; „Піарники ж правлячої партії нагадують *совкових масовиків-затійників*, що могли роками влаштовувати урочистості за тим самим сценарієм – головне, щоб *репертуар* був погоджений із вищим керівництвом. І що цікаво, навіть оприлюднення цього документа не змусило ПР терміново, щоб не „спалитися” *змінити репертуар*: тези з „темника” невдовзі стали озвучувати на всі боки головні оратори партії” [„Український Тиждень”, *Старі пісні про головне*, nr 49 (317), 6–12.12.2013, s. 6]; „Непідписання Угоди означає втрату останніх ілюзій у тих, хто їх плекав стосовно фігури Януковича... *Маски скинуто... Настав момент істини, який з метафізичної точки зору завжди очищає та приносить користь*” [„Волинь”, *Револуція українського духу*, 6.12.2013, s. 1]; „Справжня біда України *політичний і моральний вакуум у ЄС, а не витівки Кремля*. Якби Євросоюз мав послідовну й чітку політику щодо неї так само як щодо країн Балтії напередодні їхнього вступу, Росія нині не могла б *качати права* в Україні... Стратегічна дислексія ЄС, а не Януковича (байдуже, самостійного президента чи *кремлівської маріонетки*), призвела до того, що Європа втратила Україну” [„Український Тиждень”, nr 1–2 (321–322), 10–16.01.2014, s. 35]; „A wtedy i rozmowy o Unii nabiorą innego tempa. *Scenariuszy jest niewiele*. Pewne pozostaje jedno: obecny krysys Ukraina może rozwiązać wyłącznie własnymi siłami” [„Polityka”, Wilczak J., *Droga do Europy*, nr 49, 2013, s. 129]; „Nawet się nie spostrzegli [opozycja], gdy władza nad Majdanem wymknęła im się z rąk. *Cichym współreżyserem* wydarzeń na Majdanie jest Rosja. To Moskwie zależy dziś na uspokojeniu sytuacji na Ukrainie...” [„Polityka”, Wilczak J., *Wolny Majdan*, nr 5, 2014, s. 7].

Niezwykle często polityka jest postrzegana jako GRA – rozrywka lub hazard, a więc gra w karty, w szachy, ruletkę, puzzle itp. Wprowadzenie do takiego ro-

zumienia polityki niech stanowi fragment artykułu *Карти, гроші, два майдани*: „Але всі карти будуть відкриті на Вільнюській зустрічі... співпраця команди нинішнього Президента України з провокатором Дмитром Корчинським має сценарій з рясним кровопролиттям в Києві, вигідний виключно зовнішньому гравцеві” [„Волинь”, *Революція українського духу*, 6.12.2013, s. 2]; „Владна партія спрацювала значно ефективніше. Вчасно втямивши, що так звані антифашистські марші бажаного ефекту у зболеному соціальними проблемами суспільстві не викликали, вони безапеляційно осідлали євроінтеграційного коника, тим самим позбавивши опозицію останнього козира” [„Волинь”, 18.10.2014, s. 1]; „На превеликий жаль, відверта бездарність чи зрада „диванних” генералів Порошенка значно посилити цей кривавий козир Путіна й перетворила його на вагомий фактор” [Геннадій Люк, *Сталінград Порошенка й Путіна*, для УП, 04.09.2014]; „Тому можна й напевно треба вивчати і прораховувати економічну складову нинішніх російських зазіхань на Україну, можна складати політичні пазли, перетрушувати й знову складати, а все тому, що в лексиконі політологів та економічних аналітиків немає слова „запadlo”; Росії просто *запadlo відпускати Україну*, перепрошую за злодійський жаргон” [„Український Тиждень”, *Про національну нахабність великоросів*, nr 49 (317) 6–12.12.2013, s. 31].

Wokół tego tematu powstają całe szeregi metaforycznych treści, które odbijają różne ujęcia gry, konceptualizują oddzielne związki frazeologiczne i wieloznaczne wyrazy (*grać podwyższenie stawek – grać na nerwach UE – grać losem Ukrainy*), nawiązując również do gry w karty w kryminalnym, przestępczym świecie, oczywiście, w taki sposób napomykając na kryminalną przeszłość ukraińskiego Gwaranta: „Образ *гаранта-картjera* активно експлуатували багато моїх співрозмовників, коли мова заходила про євроінтеграційні перспективи... Янукович не любить експромтів. Чи *прораховує він свої кроки на багато ходів наперед?* Він непогано *рахує карти* і прикидає розклади... Чуття може йому підказати, як довго *можна блефувати* і до якого моменту треба *піднімати ставки*... Але є й ті, хто вважає, що *насельник Межигір'я* ще не розкрився... Що він продовжує *грати на підвищення ставок*, продовжує *грати на нервах ЄС*, щоб за лічені години до Вільнюса *вийняти з рукава „єврокозир”*... Не станемо мучитися здогадами. Спробуємо *зазирнути в карти*: що було на руках у Януковича на *початку робера*, який *куш* він планував *зірвати* і що, власне, грав? Граючись долею України та нашим

майбутнім ... Янукович *затягнув із блефом*... Він *порахував карти*, але не розрахував з Росією, силкуючись справити враження на Захід... Можливо, Янукович узявся за *карти ворожильні*? Але не треба ходити до ворожки, щоб передбачити, чим загрожує йому надміру *інтимна політична близькість* з Путіним..." [„Волинь”, *Карти, гроші, два майдани*, 29.11.2013, s. 1–2].

Punkt ciężkości w niektórych kontekstach położono na metafory nawiązujące do gry na muzycznych instrumentach (*dudki*), rosyjskich tanecznych zabaw (*kalinkę-malinkę*), gier i zabaw dziecięcych (*lalki*), którym towarzyszą inne przekształcone frazeologiczne jednostki i obrazy (na przykład rosyjskiego niedźwiedzia): „Що ж наша влада? Вона просто, як Іродіада, *танцювала* (та, здається і продовжує танцювати) *під дудку Москви*... Віктор Янукович під російську „*Калінку-малінку*” у виконанні московських радників і тутешніх помічників наполегливо всі ці роки *пиляв гілку, на якій сидить*. Не розуміючи, що *після її хрускоту він потрапить у барлогу до російського ведмедя-карлика*” [„Літературна Україна”, Ю. Дорошенко, *Українська карма багатолокого майдану*, nr 48, 2014, s. 9]; „Багатьох уважних спостерігачів за тим, що відбувається з Україною... дехто називає той момент, коли він остаточно *перестав грати власну гру* і став *шматяною лялькою* в чийось руках. В чіх, гадаю, нагадувати не потрібно... Стабільність має бути в усьому. Це опозиція змінює кольори майданів та їх назву. Натомість ПР такий креатив ні до чого: на всі вигадки опонентів знайдеться *припорошена платівка з минулого, яку регіонали крутять по всій вертикалі влади* і в усіх підконтрольних медіа. Головне – затвердити *репертуар* на Банковій” [„Український Тиждень”, *Старі пісні про головне*, nr 49 (317), 6–12.12.2013, s. 7].

Niekiedy metafory z różnych pól semantycznych współwystępują w jednym wypowiedzeniu lub akapicie, np. ping-pong i gra planszowa, teatr i gra w karty, gra seksualna i gra w karty; w tym ostatnim wypadku charakterystyczne jest używanie czasownika *grać* jako gry seksualno-erotycznej: „Опозиція намагається втримати в рівновазі ситуацію ... – напише вже у своєму блозі вже 3 грудня активіст мовних протестів Дмитро Резніченко. *У цій роздачі граємо не ми, а грають нас*. Гарячим та щирим хлопцям, які вирішили, що прийшла революція і настав час діяти силовими методами, я скажу: наскільки ви мені довіряєте, настільки спробуйте стримати себе...” [„Український Тиждень”, nr 49 (317), 6–12.12.2013, s. 11]. Niekiedy obok GRU występują wspomniane już metafory POLITYKI JAKO ŚLUBU: „*Гра йде на багатьох рівнях*

водночас, починаючи з дрібних провокацій на кшталт підпалу фойє готелю і *закінчуючи газовим коханням з Путіним*” [„Український Тиждень”, nr 1–2 (321–322), 10–16.01.2014, s. 7].

Wdzięczną płaszczyznę porównań stanowi też GRA SPORTOWA – w piłkę nożną, biegi na długi dystans; osobne konteksty przedstawiają rozgrywane się polityczne wydarzenia jako ring, boks, armwrestling: „Планованої відставки Азарова не відбулося – за неї проголосувало лише 186 чол. *Нокдаун, у який послала опозиція і багатотисячний майдан*, так і не став капітуляцією... Нинішня влада не може протистояти національній ідеї, яка народилася на Євромайдані – вільні люди з почуттям власної гідності у вільній незалежній Україні... І ці люди сьогодні розуміють головне: *лише взявши забіг на довгу дистанцію*, можна уникнути зневіри та створити реальний суспільний контроль над політичною системою” [„Волинь”, 17.01.2014, s. 2]; „Протистояння Януковича і „трійки” весь час нагадувало мені людину, яка сама с собою змагається в *армреслінгу*. Коли в загальній *кровоносній системі єдині доларові тільця*, досить просто вирішити, *котра з твоїх рук пригне другу до столу*”; „Але якщо лідери не готові повести на барикади мільйон, то навіщо було *задирати планку вимог*?” [„Волинь”, Час бою, 10.01.2014, s. 2].

Stosuje się też frazeologię związaną z CHOROBA I LECZENIEM: „Навіщо чергові безглузді „замахи на карбованець” і удари на копійку: „Револуція!” „Імпічмент!”, „Зметемо!”? Навіщо „*тьорочки*” замість оперативних, жорстких і системних переговорів, за якими стояла колосальна енергетика майдану? Опозиційні лідери зроблять для себе висновок... А тому, що вважаю кожного з *трьох тяжкою хворобою*, яку можнавилікувати, на відміну від *смертельної для країни хвороби – Януковича*. Після двох десятиліть з часу розпаду СРСР Росія, як ніколи, відчуває *фантомний біль за ампутованими кінцівками*. Він відновлюється, коли котрась із колишніх республік намагається зробити крок до інтеграції з Заходом” [„Волинь”, 15.11.2013, s. 7]; „Безглузді і недолугі залякування автомайданівців, звинувачення їх у міфічних гріхах лише додають запалу. Країна потроху прокидається. Провінцію і традиційно *запілля влади також лихоманить*. Хай та *лихоманка* ще мало відчутна і не глобальна, та все це лише питання часу. Що більше розкручуватиметься маховик репресій і бандитизму, то різкішою ставатиме реакція. Страх помалу відходить на задній план” [„Український Тиждень”, nr 1–2 (321–322), 10–16.01.2014, s. 5]; „Голова партії „За Україну” про

відродження української націонал-демократії, „вільну людину” та *рецепти порятунку країни*” [„Волинь”, 8.11.2013, s. 1]; „Офіційна Росія, здається, ось-ось захлидеться від жовчі, якою переповнюються усі її органи, коли мова заходить про Україну. Товарам нашим хід перекрили, колючий дріт на кордоні встановили і навіть спецпередачу на ТБ запровадили...” [„Волинь”, *Обикновений імперіалізм*, 1.11.2013. s. 2]; „Кожна помилка Порошенка – це заохочення Путіна продовжувати тиск. Кінцева мета цього тиску – інфікувати Україну раковою тухлиною федералізацією” [Геннадій Люк, *Сталінград Порошенка й Путіна*, для УП, 04.09.2014]; „Ukraina jest na rozdrożu. Jeśli jest w stanie, to powinna wybrać balansowanie między Brukselą a Moskwą. Ale czy potrafi? Być może potrafią to uczynić obecne władze. Na pewno nie może zrobić tego opozycja, która stawia na Unię jak metodę obalenia postkomunizmu. Zastrzyk demoliberalizmu ma uleczyć postsowieckie schorzenia, a oparte na unijnych standardach państwo prawa ma wymieść zgniłą komunistyczną wierchuszkę kleptokratów, oligarchów i postkagebistów” [„Najwyższy Czas”, Chodakiewicz M., *Ani Unia, ani Rosja*, nr 4, 2014, s. 34].

3. ЛУДОВА ПРАГМАТЫКА ЕУРОМАЈДАНУ

Крótко варто сiє skupи́ти на тзв. *лудowej pragmatyce Euromajdanu* представлено́ї за помо́гою переkształ́чених прислów i порзекадел, frazeologicznych innowacji, зв'язаних з фiлмami i фiлмami анимованими, ideologicznymi piosenkami o radzieckiej rzeczywistości, leksykalnymi skrzyżowaniami w oparciu o obrazową grę słów: *Гендеру-боятися – в Європу не ходить; В Митний союз пуйдьош – кузьмоночком станеш; Янукович! Виходи, подлий трус! Есть такая профессия – титушек захищать (про Беркут); Вдома добре, а на майдані – найкраще! Референдум требуют наши сердца; Любите Україну! Або ідіть геть!; Слышишь, товарищ? Фашист наступает! Make love, not war! Давайте жить дружно! Путлер капут! Чорні брови, карі очі – Я до Путіна не хочу*” [„Волинь”, *Революція українського духу*, 6.12.2013]. На podstawie znanej rosyjskiej dziecięcej piosenki śpiewanej „na dobranoc”: „Спят усталые игрушки, книжки спят, одеяло и подушки ждут ребят” powstaje taki żartobliwy tekst:

*Спят усталые титушки,
Тушки спят,
Янукович на больничном*

*Прячет зад,
 Даже „Беркут” спать ложится,
 Чтобы в страшном сне присниться,
 Маски не снимай,
 Баю-бай...*

Wysoki stopień emocji, nawet agresji uczestników Euromajdanu wywołują liczne komunikatywno-sytuacyjne performatywne, ekspresywne akty mowy, przekleństwa, obelgi, przezwiska, zastrzeżenia, groźby; przekleństwa jako odpowiedź podmiotu na urojone bezpodstawne oskarżenia, opierające się na grze słów i wspólnej podstawie motywacyjnej; mamy oto w dialogu: *ПРОКУРОР: Діду, Ви звинувачуєтесь у масових заворушеннях! Відповідь: Бодай би вас ворухило разом з януковичем на тому світі; Вітя, не зли Троєцину! Яник, go home! Лану геть від журналістів! Саша, встав пане зуб мудрости! (syn Janukowycza – Ołeksandr (Sasza), z zawodu dentysta); Президенте, на тобі кров наших дітей! Бандитська влада пролила кров студентів! Студенти не пробачать! Беркут, вимий руки від крові! Беркут, повідриваю крила! Да подавись ты своей елкой!; Яника на йолку!*

W niniejszym artykule w kategoriach WARTOŚCI i ANTYWARTOŚCI opisano frazeologiczne i leksykalne innowacje, które odbijają językowo-kulturowy i symboliczny obraz ukraińskiego Euromajdanu, w szczególności przez konceptualizację wydarzeń, realiów oraz postaci politycznych z nim powiązanych.

Na szczególną uwagę zasługują metafory, frazeologizmy, porównania, zakwalifikowane zwroty, kognitywno-metaforyczne modele GRY (w jej różnych przejawach – gra jako taka, teatralna, rozrywka lub hazard, gra w karty, dziecięce gry i tp.), jak również elementy politycznej komunikacji odzwierciedlonych w kategoriach ZABAWY, SPORTU, CHOROBY, ŚLUBU, w niektórych przestrzennych i uczuciowych metaforach oraz wartościujących conceptach (TOTALITARYZM, WŁADZA, WOLNOŚĆ, ZASZCZYT, GODNOŚĆ, ZDRADA i innych). „Językowy smak epoki” (termin W. Kostomarowa) Euromajdanu odbijają również przekształcone jednoski frazeologiczne i paremia, sięgające tradycyjnej ludowej kultury, ludowego folkloru, bajecznych fabuł i baśni oraz zwroty aluzyjne, biblizmy, reminiscencje tekstowe z ironiczną konotacją semantyczną.

BIBLIOGRAFIA

1. Afeltowicz B., 2002, *Kilka uwag o polskiej frazeologii politycznej (na materiale tygodnika „Wprost”)* [w:] Aleksiejenko M., Mokijenko W., Walter H. [red.], *Słowo. Tekst. Czas – VI. Nowa frazeologia w nowej Europie. Materiały VI Międzynarodowej Konferencji Naukowej*, Szczecin-Greifswald, wyd. USZ.
2. Aleksiejenko M. i in., 2002, *Wstęp* [w:] Aleksiejenko M., Mokijenko W., Walter H. [red.], *Słowo. Tekst. Czas – VI. Nowa frazeologia w nowej Europie. Materiały VI Międzynarodowej Konferencji Naukowej*, Szczecin-Greifswald, wyd. USZ.
3. Bąba S., 2012, *Komentarze frazeologiczne*, Poznań, wyd. Poznańskie.
4. Frankowska S., 2000, *Frazeologia i metaforyka w tekstach politycznych lat 1989–1993* [w:] Anusiewicz J., Dąbrowska A. [red.], „Język i Kultura”, t. 13: *Językowy obraz świata i kultura*, Wrocław.
5. NKPP – *Nowa księga przysłów i wyrażeń przysłowiowych polskich, 1969–1978*, Krzyżanowski J., Swirko S. [red.], t. 1–4, Warszawa.
6. БСРпог – В.М. Мокиенко, Т.Г. Николаева, 2007, *Большой словарь русских поговорок*.
7. Єрмоленко В., 2014, *Мрії про Європу*, „Критика”, nr 11.
8. ЗУЕ – В. Жайворонок *Знаки української культури. Словник-довідник*, 2006, Київ, Довіра.
9. Николаева Е., 2002, *Трансформированные пословицы как элемент современной смеховой культуры* [w:] Aleksiejenko M., Mokijenko W., Walter H. [red.], *Słowo. Tekst. Czas – VI. Nowa frazeologia w nowej Europie. Materiały VI Międzynarodowej Konferencji Naukowej*, Szczecin-Greifswald, wyd. USZ.
10. Номис М., 2004, *Українські приказки, прислів'я і таке інше*, Київ.
11. РФИЭС – Бирих А.К., Мокиенко В.М., Степанова Л.И., 2005, *Русская фразеология. Историко-этимологический справочник*, СПбГУ.
12. Томіленко Л., 2014, *Екстралінгвальні чинники як наслідок виникнення нової суспільно-політичної лексики*, „Мандрівець”, nr 1.
13. УЖ – Ставицька Л., 2005, *Український жаргон. Словник*, Київ.
14. ФСУМ – В.М. Білоноженко, В. О. Винник та ін., 1993, *Фразеологічний словник української мови*, уклад, t. 1–2, Київ, Наукова думка.

SUMMARY

Phraseology of Ukrainian Euromaidan

The article describes phraseological and lexical innovations which reflect the language, cultural and symbolic image of the Ukrainian Euromaidan in terms of VALUES and ANTIVALUES. Special attention is paid to the conceptualization of the realia appeared during the latest revolutionary events in Ukraine. The research is based on the material of the Ukrainian and Polish press, online newspapers, blogs and comments. The study deals with the metaphors, similes, constructions of the cognitive and metaphoric model of GAME (in various manifestations – game in common, cards, children’s games etc.) which display elements of political communication in terms of FUN, SPORT, DISEASE, GIFT, MARRIAGE, DEATH, WAR and are verbalized as some spacial and emotive metaphors (closed/open, fire, nature) and concepts (NATION is HERD, TOTALITARIANISM, POWER, DEMOCRACY, LIBERTY, HONOUR, DIGNITY, TREASON etc.). The “language taste” of Euromaidan epoch is also represented by altered phraseological units and proverbs, some occasional words connected with traditional culture, folklore, fairy stories, fables. Allusive and reminiscient clauses, biblical expressions and inertextemes having humorous and ironic connotation are worth considering as well.